

Franc POHLEVEN*

VELIKI LOVKAR – NENAVADNA SMRDEČA GOBA

Še pred leti je bil veliki lovkar ali lovkastra mrežnica *Anthurus archeri* (Berk.) Ed. Fischer (*Clathrus archeri* (Berk.) Ed. Fischer) pri nas velika posebnost in redkost. Spada v najvišjo sistematsko skupino gliv – prostotrošnice. Lovkar izvira iz Avstralije in je bil v Evropo najverjetneje pred I. svetovno vojno prenesen s spori z uvozom volne in ovac. V Angliji je bil prvič v Evropi opažen leta 1914, dandanes pa je pogost v svetlih listnatih gozdovih po vsej Evropi. Tudi pri nas se v zadnjih letih ta eksotična goba pojavlja zelo množično. Raste od poletja do pozne jeseni v mešanih bukovih gozdovih, parkih, ob gozdnih poteh in travnikih v bližini gozda. V Ljubljani na Rakovniku sem velikega lovkarja opazil letos še v začetku decembra. Uspeva na sončnih legah nad steljo, kjer so v tleh ostanki lesa. Kot gniloživka je namreč vezan na razkroj vejevja, okleščkov in žagovine, zato ga uvrščamo med lesne glive. Vendar na drevesih in lesnih izdelkih ne povzroča škode, četudi so izdelki v stiku z zemljo.

Veliki lovkar je zelo zanimiva in po nenavadnem videzu ter smradu takoj prepoznavna goba. Dozoreli trosnjaki so podobni morski zvezdi, ki ima na rdečih krakih temne sluzave madeže. Spominja na rdeči cvet, iz česar izhaja ime rodu iz grške besede *anthos* (cvet). Zametek lovkastega klobučka predstavlja vražje jajčece (veliko približno 3 cm x 6 cm), ki je sivkaste barve z mrežasto površino (slika 1). V notranjosti je združena gmota z zasnovami krakov klobuka. Ob dozorevanju, v ugodnih razmerah v nekaj dneh jajčece na vrhu počni in iz njega poženejo deli plodišča, podobni lovkam sipe. Sprva so konice lovke zrasle (slika 1), pozneje pa se ločijo in razprejo v trosnjak s štirimi do sedmimi lovkami, dolgimi od 5 cm do 12 cm. Lovke so gobaste strukture in zelo krhke. Na spodnji strani so lovke rožnate, na zgornji pa živo rdeče barve in po površini je v obliki mreže razmazana temno zelenkasta do črna sluzasta snov, ki zaudarja po mrhovini (slika 2). Na tej sluzi, kjer so zreli trosi gobe, se »pasejo« mesarske muhe. Trosi gobe se primejo muhe (predvsem nog), in na tak način jih razširja na druga področja. Goba je zaradi vonja po mrhovini neužitna. Nekateri viri pa navajajo, da je v fazi jajčeca veliki lovkar užiten, vendar uživanja ne priporočam, saj je njegova strupenost še neraziskana. Vsekakor moramo jajčecu odstraniti ovojnico ter želatinasto plast. Gliva ima okus po redkvi. Po nekaterih informacijah naj bi bil veliki lovkar tudi zdravilen. Učinkovine, izolirane iz gobe, naj bi delovale proti virusom in bakterijam.

Slika 1. Zasnovno trosnjaka predstavlja nekaj jajčece (desno) iz katerega ob ugodnih pogojih izraste sipi podobni kraki dozorevajočega se plodišča. Kraki so sprva na konicah zrasli (levo) (foto: F. Pohleven)

Slika 2. KO se klobuk razpre v krake, dobi goba podobo morske zvezde in tudi zaudarja po mrhovini. Na površini je smrdeča sluzasta snov s trosi, ki privabi mesarske muhe, da raznašajo zrele trose. Na primerku iz Golovca (Rakovnik) je trosnjak sestavljen iz šestih krakov (foto: F. Pohleven)

* prof. dr., Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za lesarstvo, Jamnikarjeva 101, SI-1000 Ljubljana, e- pošta: franc.pohleven@bf.uni-lj.si